

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MOL-P1_1P-072

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA LITEWSKIEGO

MAJ
ROK 2007

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 170 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **70 punktów**

Część I – 21 pkt
Część II – 49pkt

Życzymy powodzenia!

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

CZĘŚĆ I – ROZUMIENIE CZYTANEGO TEKSTU

Teksto supratimo užduotis

Atidžiai perskaitykite tekstą ir atsakykite į klausimus. Atsakinėkite savo žodžiais. Visi klausimai susiję su tekstu. (Iš viso 16 užduočių)

Pasakos ir dabartis

1. Iš pasakų sužinome apie senovės žmones ir apie save (daugeliu tų pačių elgesio taisyklių visai nesąmoningai vadovaujamės ir šiandien). Pasakų herojai siekia tų pačių tikslų, kurių siekė viso pasaulio ir visų epochų žmonės. Ir dabartiniams žmonėms būdingi tie patys tikslai, nors jų konkreti išraiška gerokai skiriasi. [...]
Žinant siekimų universalumą, darosi aišku, kodėl viso pasaulio tautų pasakos panašios, kodėl joms pavyko prisitaikyti prie besikeičiančių gyvenimo sąlygų ir išlikti iki mūsų laikų. Pasakų panašumą daugiausia lėmė visų tautybių žmonių sutampantys siekimai (be abejo, čia didelę reikšmę turėjo tautų giminystė ir kontaktai). Teisingas svarbiausių žmogui dalykų atsispindėjimas pasakose neleido joms “pasenti“ tol, kol neatsirado rimta konkurentė – grožinė literatūra, kurioje tų pačių dalykų siekiantis žmogus vaizduojamas sudėtingesnėmis ir labiau mums pažįstamomis aplinkybėmis.[...]
2. Pasakų tyrinėtojai yra nemažai rašę apie pasakose vaizduojamą gėrio ir blogio kovą, apie gėrio pergalę. Šito pasakose neradau. Pasakos byloja, kad konkrečiomis aplinkybėmis žmonės elgiasi teisingai ar neteisingai. Geras elgesys, ar blogas – sprendžiama iš rezultatų. Geras elgesys toks, kai naudinga herojui, bet nekenkia jo giminės interesams. Bloga tai, kas kenkia giminei, net jeigu ir būtų naudinga individui. Pastangos įgyti pranašumą kito žmogaus ar visos giminės sąskaita pasakose smerkiamos. Giminės ar individo būklę galima pagerinti agresyviu, bet jokia būdu ne taikiu ir silpnų svetimųjų sąskaita.
3. Nekyla abejonių, jog pasakomis verta pasidomėti ir kaip liaudies filosofija. Ko gero pasakose galima būtų rasti ne vieno šiuolaikinio mokslo pradmenų. Šiuo požiūriu pasakos dar nenagrinėjamos. Pateiksime vieną kitą pavyzdį, kaip pasakos gali padėti suprasti mums žinomų papročių ištakas.
4. Mūsų dienas pasiekęs paprotys mūvėti žiedus yra vienas seniausių: archeologai žiedų randa net labai senų laikų kapuose. Naujausiais laikais žiedas yra papuošalas, turintis ir tam tikrą informacinę paskirtį. Iš žiedo galima spręsti apie žmogaus socialinę padėtį ir skonį, o vestuvinis žiedas pasako, kad jį mūvintis vyras vedęs, moteris – ištekėjusi. Tačiau neaišku, kokia žiedo paskirtis buvo tada, kai bendruomenės nariai buvo lygūs, iki dar nebuvo susiformavusi pastovi šeima.
5. Papročių tyrinėtojai yra bandę aiškinti žiedo pirminę paskirtį. Buvo iškelta hipotezė, jog žiedas buvęs magiška priemonė. Yra žinoma, kad magiškus apskritimus aplink save užsibrėžia pasakų ir sakmių herojai, saugodamiesi pavojingų mitinių būtybių (velnių, numirėlių ir t. t.), apskritimo ir ovalo formos akmenų vainikai juosia pilkapius ar senovines kulto vietas. Daroma išvada, kad visų apskritimų (tarp jų ir žiedo) pirminė paskirtis buvo apsauginė.
6. Bet pasakose ir sakmėse žmogų saugo pati užsibrėžta linija, o ne jos forma. Linija žymi tam tikro ploto ribą. Piktosios jėgos negali peržengti, nors bando pasiekti viduje esantį žmogų. Aišku, kad, brėždamas liniją, žmogus stengiasi, jog ji būtų kuo toliau nuo jo, stovinčio viduryje. Todėl apskritimas išeina savaime. [...]

7. Žiedai iš tikrųjų beveik visada apskriti, net žiedą reiškiančių kai kurių kalbų žodžių etimologija siejama su apvalumu. Tačiau pasakose neteigiama, kad svarbu žiedo forma. Prisiminkime žiedo vaidmenį pasakų įvykiuose. Pavyzdžiui, sesuo atvyksta pas brolius apsirengusi laumės drabužiais ir broliai jos neatpažįsta, palaiko laume. Jauniausias brolis išgirsta ją dainuojant, prieina arčiau ir pamato ant jos rankos brolių dovanotą žiedą. Iš žiedo brolis atpažįsta seserį, patiki jos pasakojimu, kad ji praradusi drabužius. Gulbe ar antimi paversta žmona pasirodo nieko apie tai nežinančiam savo vyrui, išmeta iš po sparno jo dovanotą žiedą, ir vyras atpažįsta žmoną. Vykdydamas vedybų sąlygą, jaunikaitis užjoja ant stiklo kalno, o ten esanti karalaitė duoda jam savo žiedą. Jaunikaitis nujojęs paleidžia puikų žirgą, pats netenka idealios išvaizdos, bet vis dėlto būna atpažintas iš dovanoto žiedo. Pateiktuose pasakų fragmentuose dovanotojas paženkliną žiedu savo artimąjį, o vėliau iš žiedo atpažįsta, nors šis ir turi svetimojo pavidalą ar šiaip yra labai pasikeitęs. [...]
8. Žiedo informatyvioji paskirtis išliko ir iki naujausių laikų, nors iš žiedų imta spręsti ne apie jo turėtojo artimųjų skaičių, o apie jo socialinę padėtį, finansines galimybes. Vestuviniai žiedai greičiausiai kildintini tiesiogiai iš pasakose atsispindėjusio papročio paženklininti išrinktąjį. Taigi sprendžiant iš pasakų, pirminė žiedo paskirtis ne magiška, o grynai praktinė. Kadangi žmonės ne iš karto išmoko atpažinti kitus žmones iš veido, eisenos ir kitokių jų išorinių bruožų, reikėjo atpažinimo ženklų. Tą funkciją atliko žiedai, antkakliai ir kiti už drabužius patvaresni daiktai, kurie vėliau virto papuošalais. [...]
9. Atidžiau išsižiūrėję į puošnais ir nepaprasto pasakų pasaulio elementus, įsitikinome, kad jose pasakyta labai daug tiesos apie realų pasaulį ir patį žmogų, sukaupta daug išmintingų patarimų, kaip elgtis su draugais ir su priešais, kaip rasti ir saugoti tikrąsias vertybes. Bet kyla klausimas, kodėl tiesa ir išmintis apvilktos nerūpestingu fantazijos rūbu. Gal tai, ką mes laikome išmone, senovės žmonėms buvo tikrovė? Iš dalies taip, nes mūsų protėviai iš tikrųjų tikėjo savo žodžių ir veiksnių magiška galia, manė, kad žmonės gali pavirsti gyvūnais ar akmenimis. Tačiau vargu ar senovės žmonės tikėjo idealių daiktų ir priemonių buvimu. Be abejo, apie tokius daiktus svajota. Ir šių dienų žmonės, kurdami vis tobulesnius lėktuvus, automobilius ir kosminius aparatus, ieškodami naujų gydymo būdų, vejasi pasakų svajonę apie skraidantį kilimą, žeme bėgantį laivą ar gyvąjį vandenį, bet prie jos vis dar nepriartėja. [...]
10. Pasakų fantastiškumas, jų kompozicijos darnumas, kalbos grožis pastebimi iš karto. Tai padeda pasakas išskirti iš kitos liaudies prozos ir vertinti jas kaip meno kūrinis. Meninė forma, teikusi įtaigumo ir padėjusi įsiminti bei išlaikyti atmintyje svarbiausius atradimus, sudėtingų siužetų pasakose užgožė senąsias elgesio taisykles. Tai, be abejo, padėjo išgalėti požiūriui, jog pasakos yra "graži neteisybė". Buvo ir kitų priežasčių. Atradimai jau tapo visiems savaime suprantama elgesio norma, jų nebereikėjo aiškinti, o naujų visuomenės problemų stebuklinės pasakos beveik neatspindėjo (jų rasime buitinėse pasakose).
11. Daugelį dalykų žmonija atranda ne vieną kartą. Senos tiesos užsimiršta, o vėliau jų pasigendama. Taip ir pasakų išmintis šiandien dažnai suskamba naujai. Jos mums reikalingos kaip protėvių kultūros palikimas, pasaulio pažinimo palydovės. Ir dabar, kaip senų senovėje, pasakos yra drąšos bei išvermės mokykla.

UŽDUOTYS**1 uždutis (1 taškas)**

Kokios pasakų savybės lėmė jų išlikimą ir aktualumą iki šių dienų (1 pastr.)?

.....

.....

.....

.....

2 uždutis (1 taškas)

Pasakose ir grožinėje literatūroje vaizduojamas žmogus skiriasi tuo, kad (1 pastr.)

- a. siekia skirtingų tikslų tomis pačiomis aplinkybėmis.
- b. siekia tų pačių tikslų kitomis aplinkybėmis.
- c. siekia sudėtingesnių tikslų palankesnėmis aplinkybėmis.

3 uždutis (1 taškas)

Kuo teksto autorės nuomonė apie pasakas išsiskiria iš kitų pasakų tyrinėtojų teorijų (2 pastr.)?

.....

.....

.....

.....

4 uždutis (1 taškas)

Kokią informaciją apie žmogų suteikia jo mūvimas žiedas dabartyje (4,8 pastr.)?

.....

.....

.....

.....

5 uždutis (1 taškas)

Pirminė mūvimo žiedo funkcija (4-8 pastr.):

- a. informatyvioji;
- b. magiškoji;
- c. apsauginė;
- d. dekoratyvinė.

6 uždutis (2 taškai)

Iš teksto išrink žodžio *žiedas* reikšmę apibūdinančius žodžius, žodžių junginius.

.....

.....

.....

7 užduotis (1 taškas)

Kokia šio teksto paskirtis:

- nurodyti pasakų atsiradimo priežastis;
- papasakoti apie pasakų herojų siekius ir žiedų atsiradimo istoriją;
- atskleisti, kuo susiję pasakų vaizduojami dalykai su dabartimi;
- įvertinti pasakų įtaką šiandieniniam žmonių gyvenimui.

8 užduotis (2 taškai)

Paašškinkite šių tekste vartojamų žodžių prasmes:

herojus -

.....
.....
.....

mitinė būtybė -

.....
.....
.....

žiedas -

.....
.....
.....

9 užduotis (1 taškas)

Kaip paašškintum autorės teiginį „Ir dabar, kaip senų senovėje, pasakos yra drąsos bei ištvermės mokykla“ (11 pastr.)?

.....
.....
.....
.....

10 užduotis (1 taškas)

Remdamasis 9 ir 11 pastraipa, nurodyk, kuo vertingos pasakos (išskirk du pagrindinius aspektus).

.....
.....
.....
.....

11 užduotis (2 taškai)

Kaip paaiškintumei 9 pastraipoje pateiktos metaforos prasmę „...šių dienų žmonės [...] vejasi pasakų svajonę apie skraidantį kilimą, žeme bėgantį laivą ar gyvąjį vandenį, bet prie jos vis dar nepriartėja” (9 pastr.)?

.....

.....

.....

.....

12 užduotis (2 taškai)

Kokios priežastys lėmė tai, kad pasakas imta vertinti kaip „gražią neteisybę“ (9, 10 pastr.)?

.....

.....

.....

.....

13 užduotis (1 taškas)

Kuo pasakos išsiskiria iš kitos liaudies kūrybos (10 pastr.)?

.....

.....

.....

.....

14 užduotis (1 taškas)

Pateik pavyzdį, kuriuo remiantis galima būtų teigti, kad žiedas turėjo praktinę prasmę (7, 8 pastr.).

.....

.....

.....

.....

15 užduotis (1 taškas)

Savo žodžiais pagrįsk autorės teiginį, kad, „Senos tiesos užsimiršta, o vėliau jų pasigendama” (11 pastr.).

.....

.....

.....

.....

16 užduotis (2 taškai)

Nurodyk skaitomo teksto stilių:

- publicistinis,
- administracinis,
- mokslinis,
- literatūrinis.

CZĘŚĆ II – PISANIE WŁASNEGO TEKSTU

Ta część zawiera dwa tematy sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu w związku z tekstem literackim zawartym w arkuszu. Wybierz jeden z nich i napisz wypracowanie. Wybrany temat podkreśl.

1 tema: Analizuodamas Vinco Kudirkos eilėraščius *Tautiška giesmė, Gražu, gražiau ir gražiausia* bei *Varpas*, aptark vaizduojamą meilę ir pareigą Tėvynei.

V. Kudirka, *Tautiška giesmė*

Lietuva, tėvyne mūsų, tu didvyrių žeme,
Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia.
Tegul tavo vaikai eina vien takais dorybės,
Tegul dirba ant naudos tau ir žmonių gėrybės.

Tegul saulė Lietuvoj tamsumas prašalina,
Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi.
Tegul meilė Lietuvos dega mūsų širdyse,
Vardan tos Lietuvos vienybė težydi.

Gražu, gražiau ir gražiausia

Atminčiai susirinkimo pas J. Gaidį, Varšuvoje

Gražu yra matyti lietuvių būrelį,
Kurie tarp svetimųjų vienybę užlaiko
Ir susėję tėvynei aukauja žodelį,
Ir motiną pagarbin atminimais vaiko.

Gražiau, jeigu kiekvienas pripažinti gali,
Kad nuo žodžių jų širdys taipgi neatskirtos
Ir visos tiesiog kreipias į tėvynės šalį,
Ir meilėje tėvynės visados yr tvirtos.
Gražiausia vienok esti akimis matyti,
Kada širdims ir žodžiams ir darbai atsako,
Kad visi tie lietuviai patys, nevaryti,
Savo tėvynės garbei neįželdina tako.

Varpas

Kad rytą saulė spinduliu pirmiausiu
Apreiškė žemei tekėjimą savo,

Užgaudė varpas liepimu aiškiausiai,
Tarytum jisai žmogaus lūpas gavo:
Kelkite, kelkite, kelkite, kelkite...

Tuoj darbininkai visi sukniždėjo
Lyg gyventojai užgauto skruzdyno
Ir kasdieniniai darbai prasidėjo
Žmonių lizduose ir ant lauko gryno.
Kelkite, kelkite, kelkite, kelkite...

Varpas da garsiau ir da aiškiau gaudžia,
O graudus balsas veržiasi per orą.
Dėl ko nebaigia savo dainą graudžią?
Tinginius prikelt turi tikrą norą.
Kelkite, kelkite, kelkite, kelkite...

[...]
Tai skambink, „Varpe“! Tegul gaudims tavo
Išilgai, skersai eina per Lietuvą!
Budink ir šauki graudžiu balsu savo,
O tas šaukimas perniek tenezūva!
Kelkite, kelkite, kelkite, kelkite...

Kas darbininkas ir kas dirbti gali,
Ant tavo balso prie darbo teimas!
O kur atrasi tinginį miegalį,
Tegul neliaudams jį budin gaudimas:
Kelkite, kelkite, kelkite, kelkite...

Kudirka V. *Poezija. Proza. Publicistika*. K.: Šviesa, 1990. P. 24-25

2 tema: Aptark „senojo kaimo“ žmogaus pasaulėžiūrą, remdamasis Vinco Krėvės pasakymo *Bedievis* pagrindinio veikėjo Vainoraus paveikslu.

Vincas Krėvė, *Bedievis*

Ištraukos

Senis dar vieną kartą viską apžiūrėjo, pamiklino, ar stipriai laikosi lentelės, pataisė paklotę, kad garankščių nebūtų, rūkulį padėjo šalin ir atnešė iš kapavietės sietą, tam tikrai pritaisyta, kuriame buvo susemtas spiečius.

- Kurgi tavo bitininkas? – paklausė jį Kūdris.
- Kam jisai?
- Argi nežinai kam? Bitiną kaipgi avilin patupdysi?
- Žmogel, tegul laisvas gyvena. Niekur mano spiečius nelėks iš avilio. Bitės juk

jaučia, kad aš myliu jas. Na, su dievo pagalba pradėsime dabar.

Senis persižegnojo; paskui peržegnojo avilį ir atrišo sietą. Bičių buvo daug, spiečiaus būta didelio.

Vainorus paėmė bites mediniu šaukštu iš sieto lyg tyrės ir įpylė avilin kartą ir kitą...

- Kad turšimas susidarytų. Tada bičiukės pačios eis avilin, - paaiškino jisai man.

Paskui du tris šaukštus išpylė ant paklotės

- Keliui parodyti, - aiškino vėl.

Tikrai, bitės iš sieto ėmė kopti aukštyn, viena per kitą lipti per ištiestą paklotę avilin... slinko, slinko ir slinko. Rodos, nei nelekiojo, tik vis kopo. Reginys buvo man iškilnus ir dar nei kartą nematytas. Žiūrėjau atsisėdėjęs, net akyse ėmė mirgėti.

- Sakyk tu, žmogau! – nusistebėjo Karpis. – Tokis mažas gyvuliukas, o kiek turi proto! Eina kaip avelės tvartan! A, kad jas dievulis!

- Bitė, žmogau, protingesnė už kitą vyrą. Ji net supranta, ką žmogus mano, - paaiškino jam Kūdris, dėdamasis gerai žinąs bites.

- Ar nejaugi? - nusistebėjo vėl Karpis.

- Matai, vaikel, kokia rami bitukė, - prabilo Vainorus, - nors užantin pilk.

Tebūtų čia kas nors, kuris pavydėtų ar kitą kurią piktą mintį turėtų, pamatytume, kaip kirsti pradėtų. Štai tirštai ėmė kopti! Žiūrėkit, vyručiai, ar nepamatysit bitino?

- Štai, štai! Bitinas, - rodau aš pirštu bitukę, kuri kopia pakrašte avilin, didesnė negu kitos.

[...]

Mes atsitraukėme toliau ir susėdome ant vejelės. Ramu buvo, tylu ir jauku. Sodas kvepėjo medumi; toli darže čirškė žvirbliai.

- Štai senis! Žiūrėkite tik jūs! Devintą dešimtį baigia, o kokis dar vikrus. Namu rengtis nei nemano, - lyg pavydėdamas nusistebėjo Karpis.

Tikrai, senis ėjo dabar tiesus ir lengvas, lyg jo negniaužė šimto metų našta.

- Kodėl jam vikriam nebūti? Nei nusidarbuja, nei jam kas rūpi. Ir gardesni kąsnelį šeimininkė visada pataiko.

- Tikrai, stipri šeima; kol senis gyvuoja, tvirtai ją laiko savo rankose. Bet tenumiršta jis nūnai, ryt ji iškriks į visas šalis.

- Nieko, kad ir iškriks. Turtus gerus turi susikrovę už senio pečių.

- Kad ir sekasi žmogui. Nors ir bites imkime. Kasmet kiekvienos spiečiasi, o kitos du tris kartus. Ir kad nors vieną kada spiečių būtų paleidęs! Žino gal senis ką!

- Ne be to, kad nežinotų.

- Betgi davė jam kunigėlis, vai gerai davė! – nusijuokė į mane Kūdris.

- Ką gi jam kunigėlis davė? – paklausiau aš.

- Kai atvažiavo į Noreikus su švenčiausiu. Matyti, kažkas juo bus pasiskundęs, gal tercijonka kuri buvo pripliauškinusi. Pasišaukė jį kunigėlis, kad ėmė jam kalbėti, kad ėmė – ir iš Švento Rašto, ir šventųjų gyvenimų, ir iš evangelijos... Bet ką? Senis vis savo varo, ir tiek. Bedievis juk, - papasakojo Kūdris.

- Kam kalbėti, ko nereikia, - subarė jį Karpis. – Suvaikėjo kiek senis, tai tiesa, bet ne bedievis jisai. Bažnyčion juk vaikščioja dažnai, nors ir senas, išpažinties eina kas vieni metai, o senam to užtenka. Ir žmogus jisai geras, minkštos širdies, pikto niekam nedaro. Ne, jis ne bedievis, kam veltui kalbėti.

Vainorus tuoj grįžo ir atsinešė dubenį, pilną korių. Kitoj rankoj nešė lėkštę, išmargintą įvairių spalvų gėlėmis, kokių gamtoje dar nei nėra. Šalia jo ėjo anūkas ir nešė sėtuvėlę agurkus ir peilius.

Senis pastatė medų ant vejelės priešais mūsų, o man padėjo lėkštelę ir peilį.

- Juk tu pripratęs prie lėkštelės. Pamėgink medaus su agurku. Gal dar nevalgei šiemet? Valgykite, vyručiai! – paragino jisai kitus.

Senis išsitraukė iš sėtuvės patį didžiausią agurką, perpjovė jį išilgai pusiau, uždėjo ant vienos pusės korį medaus, antra prispaudė ir padavė anūkui.

- Še tau, vaikeli. Dabar bėk sau.

Vaikas paėmė agurką, pabučiavo geram seneliui ranką ir, prilaikydamas

smunkančias kelnaites, nudūmė į gatvę.

Vyrų raginti nereikėjo. Vainorus atsisėdo greta ant kelmelio, bet nevalgė.

- Kodėl gi, dėde, neragauji patsai? – paklausė Karpis. – Sėsk arčiau ant vejelės ir valgyk.

Ir jis pasitraukė į šalį, kad padarytų seniui vietos.

- Man, vyručiai, ne naujiena. Antra vėl, aš žaliaukių jau nebevalgau. Mano amžius tokis, kad agurkų geriau visai neragauti.

Senis apsidairė. Pakėlęs galvą, parodė pirštu kregždes, kurios aukštai aukštai lekiojo, maudėsi mėlynose padangių gelmėse.

- Štai kam gyvenimas yra linksmas.

- Kokis gražus pavakaris! – pasidžiaugiau aš ir, atsigulęs aukštyninkas vejelėje, grožėjausi kregždžių vikrumu.

- Gražios dienos! – pritarė Kūdris. – Jei toki orai pabus dar nors savaitę, nupjausim ir suimsime rugius kaip auksą.

A series of 20 horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

A series of 25 horizontal dotted lines for writing.

BRUDNOPIS